

EGY VADÁSZPÁNCÉLOS ALAKULAT HARCAI TORDÁTÓL A FELVIDÉKIG 1944. AUGUSZTUS 26. – 1945. ÁPRILIS 29.

A forrásdokumentum története

Néhány hónappal ezelőtt Illésfalvi Péter hadtörténész kollégámtól kaptam egy rendkívül érdekes anyagot, melynek nagyon megörültem. A dokumentum nem volt más, mint az 1944–1945. évi magyarországi harcok egyik érdekes szereplőjének, a német 1335. számú páncélvadász-századnak (Panzerjäger-Kompanie 1335) a története. Noha a címlapján az áll, hogy „hadinapló”, ez valójában inkább a század háborús „emlékkönyve”, amelyben az ismeretlen szerző a fontosabb eseményeket örökítette meg, nem egyszer szépírói stílusban. Az átadó, Schuminszky Nándor az írásmű előtörténetét és jellegét az alábbiakban foglalta össze:

„Az elmúlt évtizedekben számtalan – minden rendű és rangú – írásmű örökítette meg, és elemezte ki a háborús eseményeket. Az ilyen írások – mindemellett – olykor értékes adatokat szolgáltatnak egy olyan kor történetéhez, amit mai fogalmainkkal értelmezni is nehéz.

Ilyen, kalandos sorsú dokumentum, amit Hermann Hamé osztrák nyugalmazott mérnök, festő- és fafaragó művész – évekkal ezelőtt a veterán repülősök egyesületének linzi találkozóján – adott magyar barátjának, dr. Gál Gyulának: »Julius! Ez nálad van a legjobb helyen, mert a bejegyzések egy német páncélvadász rohamlöveg század magyarországi harcait örökítik meg.« Schuminszky Nándor a Sztálingrádban elpusztult 76. Berlin-branzenburgi gyalogos hadosztály katonája volt. Súlyos sebesülten 1942. december 28-án a már tűz alatt álló gumraki repülőtérről hozta ki egy „Tante-JU” – ezért hálából gépkocsijának rendszáma ma is JU 52.

Hogy ki volt a szerző, ő sem tudta. Hogyan került hozzá a napló, arról pedig nem akart beszélni. Dr. Gál Gyula kísérletei a szerző kilétének megállapítására, eredménytelenek maradtak.

A berlini Deutsche Dienststelle (WASSt) segítségével mindössze két túlélőt sikerült megtalálnia: Johannes Dippel egykori őrzetöt és Michael Müller egykori tizedest. Szerencsére, még mindketten megkapták a napló »megfilmesítését«, azt a DVD-feldolgozást, amit dr. Gál Gyula engedélyével a hadinaplóból készítettem. A bambergi Müller úr 2009 januárjában elhunyt, Dippel úr – remélhetőleg – ma is él.”

A keménykötésű, A/4 méretű könyv címe: *Kriegs-Tagebuch Pz.Jg.Komp.1335*. Negyvennyolc számozott oldalon¹ tartalmazza szerzőjének beszámolóját a század harci bevételeiről, 1944. szeptember 12-étől (Aranyosgyéres) 1945. április 29-éig (Brünn, ma Brno térsége).

Az események leírásának módja arra utal, hogy nem hivatalos hadinaplóról van szó, amely kiadott parancsokat, azok végrehajtását, igazoló jelentéseket rögzíti. Sokkal inkább egyike az olyan nagy számban fennmaradt, magánjellegű írásoknak, amelyek a hadtörténetírás szempontjából sem érdektelenek. A szabatos, olykor emelkedett stílusú napló magyar fordítása – ami ezúttal először kap nyilvánosságot – dr. Gál Gyula munkája.²²

¹ A kézzel írott dokumentum oldalszámozása 1–97 közötti, de csak minden második oldalra írtak.

² A fordítást néhány helyen pontosítottam. A település- és személyneveket külön jelölés nélkül javítottam. A szovjet tüzérségi eszközök ürméretét német formában, azaz cm-ben hagytam meg, a szovjet rendszerben szokásos mm helyett.

Az alakulat

Az alakulatot eredetileg a német 335. gyaloghadosztály 335. páncélvadász-osztályának egyik századaként állították fel. A gyaloghadosztályok páncélvadász-osztályai számára szervezett egy-egy egyenként 10 vagy 14 harcjárművel ellátott vadászpáncélos vagy rohamlővegyszázad a saját hadrendi számánál 1000-rel magasabbat kapott.

Elnevezésük nem volt a legszerencsésebb, hiszen ezeket 1944. februárja és 1944. október eleje között páncélvadász-rohamlővegosztálynak (*Panzerjäger-Sturmgeschützabteilung*) nevezték. Ez a harcvezetésben sokszor félreértéseket okozott, mert az előljáró parancsnokságok – a „páncélvadász” előtag ellenére – legtöbbször a korábbi vezetési előírásokból ismert, zászlóalj méretű, 31 rohamlőveggel felszerelt rohamtüzér csapattesteket, a rohamlővegosztályokat (*Sturmgeschützabteilungen*) sejtették az elnevezés mögött, és ez alapján szabtak számukra súlyponti harcfeladatot. Ezeknek a század méretű páncélvadász-rohamlővegosztályoknak az volt a feladata, hogy kizárólag saját hadosztályukat támogassák az ellenséges páncélozott harcjárművek támadásának elhárításában, valamint ellenlökéskor a saját gyalogság harcrendjében haladva, rohamlőveggént a rohamozó gránátosoknak közvetlen tűztámogatást adjanak.

A páncélvadász-rohamlővegosztály századparancsnoki osztagból, három vadászpáncélos-szakaszból, egy gépjármű karbantartó (műhely) osztagból és két málhaoszlopból állt. A 14 löveges szervezési változat teljes létszámát és tüzerejét három tiszt, 52 altiszt, 84 főnyi legénység, 14 vadászpáncélos³ vagy rohamlőveg, 16 géppuska (ebből 14 a páncélosokban), 39 géppisztoly (ebből 14 a páncélosokban), 63 karabély, 37 pisztoly, 18 gépjármű és négy oldalkocsis motorkerékpár alkotta. A századparancsnoki osztagba kettő, a szakaszokban egyenként négy-négy vadászpáncélost rendszeresítettek.

Az 1335. páncélvadász-rohamlővegosztályt 1944 augusztusában Mielauban⁴ szerelték fel 14 Jagdpanzer 38(t) vadászpáncélossal, amelyet röviden csak Hetzernek (Hajtónak) neveztek.

A német szárazföldi haderőben gyakran alkalmazták azt az eljárást, hogy ha egy gyaloghadosztály páncélvadászosztályának vadászpáncélos- vagy rohamlőveg-százada „elárvult”, vagyis anyahadosztályát szétverték vagy végleg fel is oszlatták, a vadászpáncélos-századot önálló páncélvadász-alakulatként tovább alkalmazták hadtestek, illetve hadseregek páncéltörő tűzrendszerének támogatására. Így például 1944. szeptember elején öt (1015., 1176., 1179., 1257. és 1335.) olyan páncélvadász-rohamlővegosztály is érkezett a magyarországi hadszíntérre teljesen feltöltve, amelyeknek anyahadosztályát – mire páncélvadász-rohamlővegosztályukat a hátsószágban felállították – 1944. augusztus végén Romániában a szovjet csapatok szétverték.

1944. október 8-án az összes páncélvadász-rohamlővegosztályt azonnali hatállyal páncélvadász-századdá (*Panzerjäger-Kompanie*) nevezték át.

Az 1335. páncélvadász-század önálló alakulatként harcolt egészen 1945. március 19-ig, amikor is beolvadt a 721. önálló páncélvadászosztályba, annak szervezetszerű 3. századaként.

³ A vadászpáncélos (*Jagdpanzer*) az ellenséges páncélozott harcjárművek elleni támadó harcra kifejlesztett, páncéllal védett, már rendszeresített harckocsik láncfalpas alvázán mozgó, zárt küzdőterű, forgótorony nélküli, kazamatásan beépített, hosszabb csövű páncéltörő löveggel és egy-két géppuskával felszerelt német harcjármű-típusok gyűjtőfogalma volt. Ezek a páncélvadásznak (*Panzerjäger*) nevezett önjáró páncéltörő ágyúkkal ellentétben vastagabb páncélzattal és zárt küzdőterrel készültek. Ezért a vadászpáncélosok a gyalogságot támadáskor és védelemben, rohamlővegszerűen az első vonalban, közvetlenül is támogathatták. Ezzel szemben a gyengén páncélozott, hátul és felül nyitott küzdőterű páncélvadászok harctevékenységüket főleg lesállásból hajtották végre, gyors állásváltoztatásokkal, hogy az ellenség tűzhatását lehetőleg elkerüljék.

⁴ Ma Miawa Lengyelországban.

A Jagdpanzer 38(t) vadászpáncélos

A Jagdpanzer 38(t) vadászpáncélost 1944 áprilisa és 1945 májusa között gyártotta a Skoda és a Böhmische-Mährische Maschinenfabrik (BMM). Összesen 2584 darab készült belőle.

A harcjármű alapjaként az eredetileg csehszlovák tervezésű, majd a német fegyveres erőknél is rendszeresített és 1939 után is tovább gyártott Panzer 38(t) könnyűharckocsi alváza szolgált. A 15, 75 tonna tömegű harcjármű úton 40, terepen viszont csupán 14 km/h sebességgel mozgott. Löveggel együtt 6, 27 m hosszú, 2, 63 m széles, de mindössze 2, 1 m magas volt, amely jelentős előnyökkel járt bevetés közben, hiszen kisebb célfelületet mutatott. Egy üzemanyag-feltöltéssel (320 literrel) úton 178 km-t tudott megtenni. Páncélzatát elől 60, oldalt 20, felül 8–10, hátul pedig 8–20 mm vastagságú, szögben döntött páncéllemezek alkották.

A vadászpáncélost négy fő kezelte (parancsnok, harcjárművezető, irányzó, töltőkezelő). Főfegyverzete egy L/48 ürméret hosszúságú 7,5 cm-es Pak 39 páncéltörő ágyú volt, amelynek páncélgránátja a Pz.Gr. 39 esetében 790, a Pz.Gr. 40 esetében 990 m/s, a Spr. Gr. 34 repeszgránát pedig 550 m/s kezdősebességgel hagyta el a lövegcsövet. A főfegyverzet lőszer-javadalmazása összesen 41 gránát volt (beleértve néhány füstgránátot is). A Pz.Gr. 39 páncéltörő lövedéke 100 m-en 106, 500 m-en 96, 1000 m-en 85, 1500 m-en 74, 2000 m-en pedig 64 mm-es vastag homogén acélpáncélt ütött át 60 fokos becsapódási szög esetén.

Másodlagos fegyverként a harcjármű egy 7, 92 mm-es géppuskát is kapott 1200 lőszerrel, amelyet a küzdőtér belsejéből körkörösén lehetett irányozni anélkül, hogy bármelyik kezelőnek ki kellett volna tennie magát az ellenség tüzének.

ISMERETLEN SZERZŐ

AZ 1335. NÉMET PÁNCÉLVADÁSZ-SZÁZAD „ÖNÉLETRAJA”⁵

Vasúti szállítással az erdélyi hadszíntérre, 1944. augusztus 26.–1944. szeptember 10.

Az utolsó rögzítő tuskók is a lánctalpak alatt, a vadászpáncélosok dübörgése még egy újabb, rövid üvöltéssel elhalt az éjszakában. 1944. augusztus 26-a éjféle órája már nincs messze, amikor századparancsnokunk, Gäbler főhadnagy⁶ jelenti a készenlélet. Teljes a csend, csak néha szuszog el mellettünk egy tolatómozdony. Egy elkésett személygépkocsi tompított fényszórója villan a mielau-i főút felől; mint egy világító árny kél a semmiből, amiben újra elmerül.

Elérkezett végre a nap, amire a század már hetek óta vár. Újra bevetésre indulunk, de ezúttal nem gépvontatású páncéltörő ágyúkkal, hanem 14 új vadászpáncélossal. Tizennégy ágyúcső némán és fenyegetően mutatja az utat délkelet felé. Még néhány nap, és megszólalnak majd beszédes nyelvükön. Kisinyovba⁷ kell mennünk, de alighanem későn érkezünk, mert ebben a térségben az orosz előnyomul. Románia ugyancsak hadat üzent nekünk. Bizonytalan a cél előttünk, amióta régi a 335. hadosztályunk⁸ sorsáról értesültünk. Néhány órával a vonat indulása előtt a század kiegészítést kap. Franz hadnagy veszi át az első szakaszt Panne hadnagy helyett. Úgy hírlik, hogy ő korábban a „Tigereknél”⁹ volt.

Még néhány óra és a szállítmány végre elindul. A Kormányzóság¹⁰ és a Warthe-vidék tájai röpdülnek el mellettünk. Tarka egymásutánban váltakozik termékeny síkság és vigasztalan messzi pusztaság.

Három nap múlva – Oderberg, légiriadó! Jelentős négymotoros kötelékek berepülését jelentik dél felől. Szállítmányunk pontosan két olajszállító szerelvénnyel áll. Úristen! Ha most nem jön egy mozdony – és a Tommy¹¹ gyanút fog – akkor mi jól nézünk ki... Alighogy a szirénák elhallgatnak, a gépzúgás egyre erősebben hallatszik. Hús négymotoros bombázó-repülőgép konokul egyenesen felénk repül, nem törődve a sűrű légvédelmi zárótűzzel. Csaknem fölöttünk vannak, amikor fűlsüketítő robaj, és mindhárom vonat telitalálatot kap. A robbanások között kiáltások hallatszanak, majd a rémálmom véget ér. Karvastagságú sugárban ömlik az olaj a tartálykocsikból, és meggyullad. Óriási füstgombát alkot, ami még órákig lebeg a helyszín felett. A hőségtől a kazánok is egymás után robbannak fel. A lőszer is a levegőbe repül, lövedékek süvitenek minden irányban.

Először a sebesültekkel törődünk. Gäbler főhadnagy és Strich főtörzsrömmester megsebesült, Vogel hadnagy kilenc bajtársunkkal együtt elesett, és ugyanennyi sebesültünk is van. Franz hadnagy veszi át a századot.

A puszta fölé mélykék ég boltozódik, ami opálos kékséggel megy át a magyar puszta buja zöld színébe. Úgy tűnik, a párás távolban a végesség a végtelennel egyesül. Itt–ott magányos gémeskútak tűnnek fel, mellettük tarka nyájak, jószágok százaival, azután ismét a síkság. Tanyák bukkannak elő, majd elenyésznek a szelíden hullámzó kukorica- és napraforgótengerben. Piros háztetők, hóféhér falakon, meleg zöld háttérrel – Magyarország nemzeti színei. Budapest körvonalai rég eltűntek az alkonyatban, Kecskemét és Kiskunfélegyháza árnyakként suhantak el mellettünk, amikor Szeged előtt hirtelen megfordulunk. Talán Munkács felé megyünk? Úgy tűnt, egészen addig, amíg

⁵ A szöveget szó szerint közöljük. Az időrendi szakaszolás az eredetiben nem szerepel, de a könnyebb követhetőség miatt szükségét éreztük.

⁶ Az 1335. páncélvadász-rohamlővegosztály kinevezett parancsnoka (*Kompaniechef*) Georg Gäbler főhadnagy volt.

⁷ A szovjet 2. és 3. Ukrán Front Jasi és Kisinyov térségében 1944. augusztus 20-án megindított hadászati támadó hadművelete a hónap végéig teljesen szétverte a német Dél-Ukrajna Hadseregcsoport 6. hadseregét és jelentősen meggyengítette a német 8. hadsereget is.

⁸ A szétvert német 335. gyaloghadosztályt 1944. október 9-én hivatalosan is feloszlatták.

⁹ A hadnagy korábban valószínűleg valamelyik önálló nehézpáncélos-osztálynál szolgálhatott, amelyeket Tiger nehézharcokocsikkal szereltek fel.

¹⁰ A német megszállás alatt álló Lengyel Főköormányzóságról van szó.

¹¹ A britek gúnyneve a német bakanyelvben.

sürgős szállítmányunk Debrecen után délkelet felé fordult, és Szatmárnémetin keresztül Kolozsvár-ra nem érkezett. A végcél Aranyosgyéres – csak néhány kilométerre a magyar országhatártól délre. Itt rakodtunk ki 1944. szeptember 10-én.

*Harcok Észak-Erdélyben és visszavonulás az Alföldön keresztül,
1944. szeptember 12–1944. október 31.*

Szeptember 12-én 56 megszámlált páncélos – köztük több KV típusú¹² – gördül lefelé egy Aranyosgyérestől hat-nyolc km-re nyugatra lévő hegyoldalról századunk irányába, amely a helység, s egyben a hídfő¹³ szélén foglalt állást. Tizennégy¹⁴ páncélgránát a parancsot várta a tűzrajta-ütésre. A páncélosok eltűntek az előttünk húzódó völgyteknbőben. Enyhe izgatottság lesz úrrá mindenkin: felénk jönnek, vagy a völgyben fekvő Torda felé fordulnak? Egy órán keresztül vártunk, majd 18 füstoszlop jelezte e Torda elleni páncélostámadás végét.

Kessel tábornok zárókötelékének¹⁵ alárendeltségében vagyunk. A század nincs könnyű helyzetben: egész műhelyfelszerelésünk, pótalkatrészeink, első lőszer-javadalmazásunk elégett Oderbergben, még egy szerszámosláda sem maradt épen. A század annak ellenére hajtotta végre bevetéseit, hogy a tábornoknál tett bemutatkozó látogatáskor jeleztük, a század nem bevethető.

Az orosz harapófogószzerű, éjjeli támadásban kivetett minket Aranyosgyéresből,¹⁶ miután a magyar lovasszázad¹⁷ egyszerűen meglépett. Sajnos eközben két vadászunk¹⁸ is odaveszett. A meredek rézsűn lecsúsztak, és menthetetlenül elmerültek a mocsárban.

¹² Az itt alkalmazott szovjet 6. harcokcsihadsereg erői KV harcokcsikkal már nem rendelkeztek, viszont ISz–2 nehézharokcsikkal és ISzU–122 és ISzU–152 nehéz önjáró lövegekkel igen. Ezek alváza és futóműve erősen hasonlított a korábbi KV-változatokéra. Torda irányában a hadsereg 5. gépesített-hadteste támadott, amelyet két nap múlva 9. gárda-gépesített-hadtestnek neveztek át.

¹³ A védelem súlyát a magyar–német csapatok Tordánál képezték, s a további arcvonál-visszavétel biztosítására az Aranyos folyó jobbpartján Tordánál és Aranyosegerbegynél hídfőket tartottak fenn. E két hídfő azt a célt szolgálta, hogy ezekből a magaslaton húzódó védővonal alatti „holt-terület” is pásztázható legyen, ahová a saját tüzéség egyébként nem tudta volna belőni magát.

¹⁴ A német 6. hadsereg hadinaplója alapján az I335. páncélvadász-rohamlővegosztálynak 1944. szeptember 16-án 11, szeptember 18-án, 19-én, 20-án, 22-én, 23-án, 24-én 10, szeptember 25-én reggel 7, ám aznap este már csak 2 Jagdpanzer 38(t) vadászpáncélosa volt bevethető állapotban. Szeptember 28-án három vadászpáncélosa volt bevethető. Az ellenséges behatáson kívül a meglévő vadászpáncélosok fele ekkora már az alkatrészhiány miatt vált harcképtelenné. Szeptember 20-án a német 6. hadsereg javasolta a Dél-Ukrajna Hadseregcsoporthoz, hogy a fegyelmi és csapatszolgálati viszonyok rendezése, valamint a vadászpáncélosok javításának megoldása érdekében az I335. páncélvadász-rohamlővegosztályt hadrendileg sorolja be a 10. páncélgránátos-hadosztály páncélvadászosztályának 2. századaként. Erre azonban nem került sor, vélhetően azért, mert ezt a hadosztályt is lényegében szétverték a szovjetek. Így az alakulatot továbbra is inkább megerősítő önálló elemként alkalmazták.

¹⁵ 1944. szeptember 7-én a német Dél-Ukrajna Hadseregcsoporthoz mindkét német hadserege parancsot kapott, hogy összes nélkülölhető páncéltörő fegyverét és utászcsapatát készítse fel a magyar 2. hadsereg támogatására. E német erőkből úgynevezett zárókötelék (*Sperrverband*-ot) kellett felállítani. Az aznap meg is alakult német kötelék azt a feladatot kapta, hogy amennyiben a magyar 2. hadsereg állásait a szovjet páncélosok áttörték, azok előrenyomulását állítsa meg, a támadást pedig reteszelve el. A zárókötelék parancsnokágával Mortimer von Kessel altábornagyot, a 20. páncélosadosztály parancsnokát bízták meg. A német tábornok a 8. hadsereg-től az 52. gépkocsizó utászszázalójra, a 93. hadsereg-közvetlen nehéz páncélvadászosztály maradványaira (öt, 8, 8 cm-es páncéltörő ágyúval felszerelt Nashorn páncélvadászszal), a mindössze egy 7,5 cm-es páncéltörő ágyúval rendelkező 721. önálló páncélvadászosztály roncsaira, a XVII. hadtest egyik utászszázalójára, valamint 40 darab 7,5 cm-es páncéltörő ágyúra számíthatott. A 6. hadsereg ugyanakkor a 92. páncélos-utászszázalóját, a 13. páncélosadosztály 4/II. páncélososztályának roncsait magába foglaló, és egy páncéltörő ágyús páncélvadász-századdal megerősített „Gehrig” páncéloscsoportot, a 905. rohamlővegdandár páncéloszott harcscoportját, a 1015., 1176., 1179. és 1335. páncélvadász-rohamlővegosztály Jagdpanzer 38(t) vadászpáncélosait, a 662. önálló nehéz páncélvadászosztály 8, 8 cm-es páncéltörő ágyúinak zömét, valamint a Luftwaffe 241/II. légvédelmi tüzeosztályát adta át. A német zárókötelék 1944. szeptember 13-án a magyar 2. hadsereg alárendeltségébe került.

¹⁶ Ez 1944. szeptember 14-én történt.

¹⁷ Ez feltehetően a m. kir. 25. honvéd gyaloghadosztály felderítőosztályának huszárszázada lehetett.

¹⁸ A dokumentumban a Jagdpanzer 38(t) vadászpáncélosokat sokszor csak *Jäger*, azaz vadász néven említik. A szöveg hangulata miatt e kifejezéseket változatlan formában hagytam.

Szeptember 15-én és 17-én Aranyosegerbegynél egy-egy szakasz végrehajtotta első ellenlökését, s az utóbbi különösen eredményes volt.

Az oroszok és románok betörték, és megvetették a lábukat. Ám csaknem az összes repeszgránátunk kilövése után a korábbi főharcvonalat helyreállítottuk. A felgöngyölített árokszakaszban és mögötte 180 orosz és román halottat, 12 géppuskát és 23 golyószórót, 15 páncéltörő puskát, valamint számos géppisztolyt és puskát számoltunk össze.

Ez idő tájt indul az oroszok nagy támadása Budapest irányában. Mellettünk elhaladva a céljuk – Nagyváradon keresztül – Szolnok, Debrecen és Nyíregyháza elfoglalása volt. Ha az orosz a Tisza felső folyását, a tokaji hidakkal együtt előttünk éri el, az Erdélyben bevetett csapatok helyzete nagyon kellemetlenné válik.¹⁹

Kessel tábornok parancsa:

„Az 1335. páncélvadász-század 1944. szeptember 23-án minden rendelkezésére álló vadászpáncélossal támadást indít Pusztaszentkirály ellen, és fedezetlen szárnyai ellenére áttör...”

A támadás kezdettől fogva kudarcra volt ítélve. Mint később megtudtuk, csak erősebb elleneséges egységeket kellett lekötünk, hogy megkönnyítsünk egy támadást Kolozsvártól délre,²⁰ ami azután a mi számlánkra sikerült is. Franz hadnagy maga erről a támadásról így számolt be:

„Hajnali 3 órakor kaptam az ezreden²¹ keresztül a támadási parancsot, hogy már 6 órakor induljak meg. Minden perc drága volt, hogy a különböző helyeken bevetett szakaszokat ide vonjam, de ez percre pontosan sikerült. 'Adler an alle – marsch!' (Sas mindenkinek, indulj!)

Mindannyian egyre gondoltunk, amint megláttuk a terepet: jobbra és balra meredek magaslatok, amelyeken az orosz ül, az út mellett részben mocsár, részben mély árkok. A település előtt nagy nehezen széltében valahogy szét tudunk bontakozni.

'Adler an alle – Breitkeil marsch – fertig!' (Sas mindenkinek – széles ékben indulj – kész!)

Az orosz – zavaró rádióállomásán keresztül – hirtelen közbeszólt:

'Adler, halt, halt, halt! (Sas, állj, állj, állj!) – és azonnal minden gomblyukból tüzet nyit. Két vagy három 12, 2 cm-es üteg²² tart tűz alatt bennünket, az oldalsó völgyekből páncéltörő ágyúk lönek – a 40 főnyi kísérő gyalogságnak alig a fele marad meg. Én magam 12, 2-es találatot kapok a homlokpáncélon. A hegesztési varratok szétszakadnak, szerkezetűredékek röpködnek a fülnk mellett. A dobhártyám beszakad. Alighogy pár másodperc múlva kint vagyunk, egy a második telitalálat oldalról darabokra tépi a vadászunkat. A gyalogszázad parancsnokához futok, mert a jobb szárnyon egy szál embert sem látni, és mert már a baloldalon is visszavonulnak – saját tüzéségünk egyetlen lövést sem adott le. Az előretolt megfigyelő állítólag nem látott semmit!

E nehézségek közepette kaptunk még egy orosz ellenlökést is a mögöttünk húzódó magaslatról. Kiadtam a parancsot a visszavonulásra, de századparancsnoki osztagom parancsnoka, Hudy főtörzsőrmester igazán konok módon rontott az ellenfélre. Néha nevetve, néha átkozódva egyik lövést a másik után adta le egy hosszú fogatolt oszlopra, amely vágatában akart eltűnni egy oldalsó völgybe, de csak akart.

Egyszer csak látom, hogy Reimann törzsőrmester vadászpáncélosa már 10 méter megtétele után megállt. Odafutok, és látom, hogy telitalálatot kapott a parancsnoki kupola magasságában. Reimann meghalt, a személyzet könnyebben megsebesült.

Teljesen le voltam sújtva – a mi „Teddynk” nincs többé – négy testvér közül ő volt az utolsó!

¹⁹ A szovjet 2. Ukrán Front úgynevezett debreceni támadó hadművelete csak 1944. október 6-án indult meg. Ez a megjegyzés is jelzi, hogy a dokumentumot utólagosan készítették, nem pedig napról napra vezették.

²⁰ Ez a támadás valójában a Tordától keletre kialakított szovjet–román hídfő felszámolását célozta és a magyar 2. páncélos hadosztály részein kívül főként a német 23. páncélos hadosztály frissen beérkezett erőivel indult meg.

²¹ Az 1335. páncélvadász-rohamlövegosztály ekkor a német 1. „Kárpátok” vadászrezd parancsnokáról, Gericke ezredesről elnevezett harccsoport alárendeltségében harcolt.

²² A gépvontatású 122 mm-es tarackok jellemzően a szovjet lövészhadosztályok tüzezredeinek tüzeszékei voltak.

E fekete nap a század életében lassan véget ért. Két napja Herr őrzető – motorkerékpáros jelentő – esett el, felcserünk Muss őrzető és a másik motorkerékpáros jelentő, Schnotz őrzető megsebesült. Röviden – a hangulat minden volt, csak nem rózsás, amikor szeptember 24-én a századparancsnok, Gäbler főhadnagy ismét megérkezett.”

Debrecen–Nyíregyháza térségében a helyzet úgy kiéleződött, hogy az arcvonal visszavétele elkerülhetetlenné vált. A bekerítés veszélye fenyegetett, amióta az orosz erők Munkács felől is támadásba lendültek.²³

Mérától délre, a vasútállomás területén Gäbler főhadnagy maga vezeti az ellenlökést, kizárólag vadászpáncélosainkkal. Ki is lövi az első ellenséges páncélosunkat, mielőtt az tüzelni tudna. A másik kettő sietve hátramenetbe kapcsol, és hanyatt-homlok elmenekül.²⁴

A most következő éjjeli menet igazi mestermunkát követelt a harcjárművezetőktől: a keskeny szorosokban az utak gyakran alig szélesebbek páncélosaink nyomtávjainál. A meredek szakadékok mélységét ebben a sötétségben csak sejteni lehetett. A szinte végtelenbe nyúló oszlopunk motorhangja túlharsogta a völgybe rohanó tarpatak zúgását.

A másik oldalon meredek sziklafalak húzódtak – és mindannyian arra gondoltunk, nehogy valamelyik gépjármű motorja vagy sebességváltóműve meghibásodjék, de minden simán ment. Margittán – ahol csak egy rövid vendégszereplésünk volt – találkozhattunk ellátó oszlopunkkal, amelyet a kolozsvári napok után egyébként Hudy főtörzsőrmester vezetett.²⁵

Gyorsan haladtunk észak felé, Tokajon és Miskolcon keresztül Alagra, Budapesttől északra. Ám Nadler műhelyvezető, Franz hadnagy és Klecker fegyvermester nélkül. Ők ugyanis azt a két-séges szórakozást találták ki, hogy két T-34 közelébe hajtanak, úgy 80 méternyire (bizonyára le akarták gázolni azokat Volkswagenjünkkel)...

Egyébként feltűnés nélkül előre juthattak volna, mert ebben a térségben egy magyar hadsereg²⁶ mindenestül áttált. Két nap múlva az orosz vonalak mögül keresztül tudták vágni magukat a német vonalakig, miközben többször majdnem otthagyták a fogukat. Ezután Kiskállónál 14 napig voltak körülzárva²⁷, de végül sikerült csatlakozniuk a századunkhoz.²⁸

²³ 1944. október 11-én késő este a Dél Hadseregcsoport az 1335. páncélvadász-század átcsoportosítását rendelte el Kolozsvár körzetéből Nagyváradhoz. Miután Nagyváradot másnap elfoglalták a szovjet csapatok, az átcsoportosítást valószínűleg hatálytalanították.

²⁴ A szovjet 27. önálló gárda-harcokocsidandár iratai szerint a 27/3. gárda-harcokocsiszázalaj (állományában öt üzemképes T-34 harcocsival és egy SzU-76M önjáró löveggel) 1944. október 12-én hajnalban Kolozsvár felől Kisbács–Méra irányban támadott, együttműködésben a 202. lövészhadosztály 645. lövészeszerevével. A szovjet csapatok Kisbácstól két km-re nyugatra beleütköztek a 470-es magaslaton tüzelőállást foglalt négy német „önjáró löveg” tüzebe. Másnap a 27/3. gárda-harcokocsiszázalaj Mérától délre, a vasútállomás területén ismét beleütközött négy német „önjáró löveg” tüzebe, és azokkal egész napos tűzharcot vívtak. Ennek során egy T-34 harcokcsi találatot kapott és kiegészett, két katona pedig elesett. Az összecsapásban jelentésük szerint a szovjet páncélosok is kilöttek egy „önjáró löveget”. Úgy véljük, hogy az említett „önjáró lövegek” a német 1335. páncélvadász-század vadászpáncélosai lehettek.

²⁵ Az alakulatnak október 19-én hét vadászpáncélosa volt bevethető állapotban. Egy német hadművelési térkép szerint azonban a század aznap már nem Margitta körzetében, hanem Hajdúböszörménytől nyugatra tartózkodott.

²⁶ A magyar 2. hadsereg nem állt át, csupán egyes hadosztályait 1944. október 15. után német engedély nélkül vonták vissza a Tiszáig. Ezáltal a szovjet–román csapatok helyenként ellenállás nélkül jutottak előre Erdélyben.

²⁷ Ez nyilvánvaló tévedés, mivel Kiskálló körzetében mindössze 1944. október 20–26. között folyt harcok. A településnél 1944. október 21-én elesett a század három katonája is. Az azonban egyelőre nem tisztázott, hogy esetleg vadászpáncélos-bevetés közben vagy menetben érte-e utol őket a végzet. Nem zárható ki, hogy a német 15. gyaloghadosztály alárendeltségében a század aznap harci bevetést hajtott végre Kállósejmen és Kiskálló között.

²⁸ Az 1335. páncélvadász-század 1944. október végétől csaknem egy hónapig nem vett részt a harcokban. Ennek fő oka az lehetett, hogy az alkatrészhány miatt meglévő vadászpáncélosainak csupán elenyésző töredéke volt harc képes. Ráadásul a század páncélos-állománya 1944. november 10-ig 21 vadászpáncélosra gyarapodott. Az fellelhető adatokból az valószínűsíthető, hogy a század átvette az újrafelállítás miatt a harcból kivont és Magyarországról elszállított 1179. és 1257. páncélvadász-század megmaradt vadászpáncélosait, amely ugyan-csak zömmel javításra vártak. A németek páncélosalakulataik újjászervezésekor csak a személyi állományt és a gépjárműveket szállították vissza a hátszágba, a megmaradt páncélozott harcjárműveket pótlásként a hadszíntéren szétosztották a tovább harcoló alakulatok között. November 25-én állományában 16 vadászpáncélos maradt (közülük továbbra is csak három volt bevethető), a többi valószínűleg leadta nagyjavításra.

Harcok a Dunántúlon, 1944. november 29–1945. február 14.

Balatonakarattyá. Már a név is mutatja, hogy a Balatonnál kötöttünk ki.²⁹ December 12-ét írjuk. Leesett az első hó, de ez már nem zavar bennünket, ugyanis egészen úri módon szállásoltuk be magunkat a budapesti pénzvillág villáiba, amelyekben a nyári hónapokat szokták eltölteni.

Egy berlini így sóhajt: „Mensch ick jloobe, ick habe nia vairrt, oder ham wa keen Krieg nich meer?” (Ember, azt hiszem eltévedtem, vagy már nincs is háború?)

Aztán nekiláttunk. Hirtelen fotelek kerültek elő, egy zongora gurult a „tisztaszobába”, paplanok repültek be az ablakon. Pillanatok alatt csodás olajfestmények és akvarellek függtek felettem, és jótékony meleg árasztotta el a szobánkat. Egy belsőépítész bizonyára összecsapta volna kezeit a feje fölött, de nekünk mindez nagyon kényelmes és kedélyes volt.

Az emberek bizony nagyon rászolgáltak erre a pihenésre. Amióta 14 nappal ezelőtt Keszőhidegkút közelében (kb. 120 km-re délre Budapesttől) kirakodtunk, szinte ki sem bújtunk a páncélosokból. Elszakadási művelet közepébe kerültünk, egyik bevetésből a másikba. Nyugalomra vagy alvásra már senki sem gondolt. Az olyan nevek, mint Gamásza vagy Siófok³⁰, azoknak, akik ezekben az ellenlökésekben részt vettek, örökre emlékezetesek maradnak.

A legvadabb dolgokat azonban Balatonfőkajárnál³¹ éltük át, a község szélén, ahol a minden áron tartandó főharcvonal húzódott, ám az orosz³² már betört a vasútállomás épületeibe. Két napon át öt alkalommal egyenként három Hetzer támadott, de ha az orosz az első házakat ki is őrítette, az utolsóban megvetette a lábát, mert tudta, hogy páncélosaink a mocsaras talajon nem tudják megközelíteni. Végül gyalogságunk próbálkozott, de eredmény nélkül. A támadást vezető parancsnokok mindegyike elesett, köztük három tiszt, és nemegyszer a gránátosok fele jött csak vissza.

Az első támadást Franz hadnagy, Hollender és Roth szakaszvezető hajtotta végre. Még december 8-án hajnalban volt egy számunkra eredményes párbaj. Hollender szakaszvezető egy 7,62 cm-es páncéltörő ágyút³³ semmisített meg, Franz hadnagy pedig egy másik 7,62 cm-es páncéltörő ágyút, valamint egy T-34-et³⁴ harcképtelenné tett, amely a házak mögött állt. Sajnos megsemmisíténe nem sikerül, mert ebben a pillanatban tüzet nyit egy páncéltörő puska, veszélyeztetve az oldalát. Utóbb nem kevesebb, mint 17 találatot számoltunk meg rajta. Mindeközben Hollender szakaszvezető töltőkezelője sajnos elesik. Legkevesebb 200 ágyúlőszer üres hüvelye borította a Balatonfőkajarra vezető műutat.

Karácsony közeledik. A Balaton befagyott, és metsző északkeleti szél söpör végig a sima jégen, havat sodor az őrszem arcába. Ő már a negyedik karácsonyt éri meg a fronton, és bajtársaimmal együtt még gyakorban van otthon gondolatban, mint mások. Harcjárművezetője épp most jön, a hóban taposva hűz maga után egy csinos ezüstoffenyőt. Nemsokára az irányzó lövész tűnik elő az alkonyatból, hóna alatt két dobozzal, és eltűnik a tornác sötétjében – mintha üveg csörömpölve, amikor egy ezüstszalag a kilincsbe akad. Nemsokára gyantaillat tölti be a fenyőgallyakkal díszített szobát.

Zerfas főtörzsörmester néhány taktust modulál a „hohe Nacht der Klaren Sterne” (A tiszta csillagok éjszakája) dallamából, amibe a régi, de örök „Stille Nacht” (Csendes éj) alapidallamát vegyíti. Lassan, halkan viszi át a melódiát dürből mollba, és a karácsonyi dalfantáziából a vágyakozás dal-

²⁹ Az 1335. páncélvadász-századot 1944. november 27-én a német LVII. páncéloshadtest alárendeltségében a Dunántúltra csoportosították át. Az alakulat 1944 végéig főleg a német 1. páncélosadosztály közvetlen alárendeltségében harcolt. 1944. december 1-jén négy, 6-án hat, 10-én kettő, 20-án és 25-én nyolc, 30-án öt, 1945. január 1-jén három, 6-án és 11-én négy, 16-án hat, 20-án pedig hét vadászpáncélosa volt bevethető állapotban.

³⁰ Siófoknál 1944. december 3-án és 4-én, Gamásznál pedig 1944. december 6-án folytak súlyos harcok. Az 1335. páncélvadász-század a német 1. páncélosadosztály részeit támogatta ezekben a küzdelmekben.

³¹ Az 1335. páncélvadász-század – az 1. páncélosadosztály alárendeltségében – 1944. december 8-án és 9-én harcolt a település körzetében.

³² Itt nagy valószínűséggel a szovjet 7. gárda légideszant-hadosztály részei harcoltak.

³³ A szovjet 76, 2 mm-es hadosztály ágyú kiválóan megfelelt páncéltörő feladatokra is.

³⁴ A körzetben ekkor csupán a Balatonkiliti mellett állomásozó szovjet 3. gárda önálló motorkerékpáros-ezred harckocsiszázadában voltak T-34 harckocsik, de nincs egyértelmű adat arra, hogy ezeket Balatonfőkajárnál bevetették volna. Emiatt erősen valószínű, hogy a német vadászpáncélos a szovjet 7. gárda légideszant-hadosztály saját 8. gárda önálló önjáró tüzérszázályának egyik SzU-76M önjáró lövegét rongálhatta meg.

lama kerekedik, ami még sokáig visszhangzik bennük. Akkor is, amikor Zerfas már rég befejezte. A szobára csönd telepszik, csak a fa pattogása hallatszik, amint a tűz belekap.

December 23-án száguldva jön egy motorkerékpáros jelentő. Az első szakasz azonnal Csajágra települ, a második Specht alhadnagy vezetésével Fülére. Sürgős, mert a Balatonfőkajáron ejtett orosz foglyok kihallgatása szerint támadás készül Csajág–Füle körzetében. Legszívesebben levegőbe röpítettük volna szállásunkat, éppenséggel most, amikor már mindent olyan szépen előkészítettünk – mindegy...

A kis fát gyorsan egy vadászpáncélosra rakjuk, még egy pillantás a csinos szobára, és a szakasz elvonul.

A szenteste délelőttje nyugodtan telik, és amikor késő délután az oroszoknak sikerül betörést elérnie, két vadászpáncélos gyors ellenlökéssel visszaveti kiinduló állásába, s a gyalogság visszatérhet gödreibe. Eközben egy T-34-nek³⁵ pechje van, mert német aknamezőre fut – egy gránátos egy kézigránát-köteggel megadja neki a kegyelemdőfést. Kár, hogy a bestia a kanyar mögött így elakadt. Olyan szép lett volna. Kár, hogy így történt.

Az éjszaka csendjét csak néha töri meg egy-egy magányos géppuska ugatása. Csikorgó hideg próbál az ablaküveg maradványain behatolni, amit szalmával és deszkákkal foltozunk be. Kis, vörösen izzó vaskályhánk csak nehezen tud védekezni ellene. A parasztkonyhó, amiben letelepedtünk, több mint szegényes. A századparancsnok ajándékain túl vagyunk, az emberek nyugovóra tértek. Ha nem is adatott meg nekik, hogy karácsonykor otthon legyenek, legalább álmukban megtehetik. Vonásaik kisimulnak, és arcukon gyakran vonul át egy-egy békés mosoly. Úgy tűnik, hogy Flamm, Wendt, Knapp és Mandl még örülni is képesek, mert a századparancsnok ma tüntette ki őket bátorságukért a II. osztályú vaskereszttel.

Mindünket csöndes gyász ragadott meg, amikor a főnök beszámolt nekünk Specht alhadnagy hősi haláláról és Roth szakaszvezető súlyos sebesüléséről.

A második szakaszunknak Fülén nehéz dolga volt. Támadást ellenlökés követett, az este és az éjszaka sem hozott akárcsak egy órányi nyugalmat. Emlékeztek még tavaly a nyikopoli hídfőre?³⁶

A gyertyák egymás után lobbantak el, az ezüstszálak utolsó, nyugtalan felvillanása után sötétség borult a karácsonyi arcokra, és egy kormos lámpa torz árnyakat festett a falra. Az ifjúság, az otthon, a család képei merültek fel, és egy levél vert hidat az otthoni kedvesekhez sok-sok kilométeren keresztül. A Szenteste a végéhez közeledett.

A következő napok eseményeit csak villanásszerűen örökítjük meg.

December 28-án az első szakasz Dénes-majort³⁷ támadja meg, míg a második szakasznak Füle térségében van nehéz dolga. Dénes-majort elfoglaljuk, eközben két 7,62 cm-es páncéltörő ágyú telitalálatot kap, egy harmadikat a személyzete otthagya, akárcsak azt a Studebakert,³⁸ melyet diadalmasan vontatunk el.

December 29-én támadás az Ősítől délre fekvő szőlőhegyen, amit el is foglalunk. Két 4, 5 cm-es páncéltörő ágyút és több géppuskát, stb. zsákmányolunk.

Iván³⁹ közben visszafoglalja Dénes-majort. Éjfélkor egy szakasz vadászpáncélos, négy további rohamlőveggel⁴⁰ megtámadja, és újra elfoglalja a majort. Egy 7,62 cm-es páncéltörő ágyút megsemmisítünk, egyet kompletten zsákmányolunk, csakúgy, mint három géppuskát, hat golyószórót és egy csomó kézfegyvert. Ez volt december 30-án.

A szilveszter külön meglepetést tartogatott. Nem kevesebb, mint 18 harckocsi és rohamlőveg a már ismert Ősi szőlős terepét egy meglepetésszerű éjjeli támadásban elfoglalja. Nappal azután rémülten láttuk a kiterjedt aknamezőt, amelyen mit sem sejtve átgördültünk. A páncélozott harccsoport hajnalban visszavonul, s a további biztosítást három Hetzer veszi át.

³⁵ Lásd az előző lábjegyzetet!

³⁶ A Nyikopol körzetében lévő fontos Dnyeper-átkelőért 1943 őszén és telén folytak igen súlyos harcok. Végül a szovjet csapatoknak csak 1944 februárjában sikerült felszámolni a német hídfőt.

³⁷ A major Berhidától három km-re keletre volt.

³⁸ Az amerikai gyártmányú 2,5 tonnás Studebaker US6 terepjáró tehergépkocsi közkeletű elnevezése. Az angolok hadianyag-szállításainak keretében a Szovjetunió igen jelentős mennyiséget kapott belőle.

³⁹ A szovjet közkatona általános elnevezése a német bakanyelvben.

⁴⁰ Ezek nagy valószínűséggel a német 325. rohamlővegandár páncélosai voltak.

A szakaszparancsnoki beosztás – már rég kérelmezett – tiszttel való betöltése ezekben a napokban valósult meg. December 14-én Kurz hadnagyot a századhoz vezénylik, és december 26-án átveszi az egyik szakaszt.

Ezt azonban csak pár napig vezeti, mert 1945. január 6-án elesik századparancsnokunk, Gäbler főhadnagy, amikor Berhidáról Zámoly körzetébe vonultunk. Sörédőtől egy km-re nyugatra egy gránát olyan súlyosan megsebesítette, hogy útban a fő kötőzölyh felé elhunyt. Kurz hadnagy, aki csak könnyebben sebesült meg, ezután átvette a századot. Teljes katonai tiszteletadással adtuk át szeretett századparancsnokunkat az anyaföldnek. Miközben sírja fölött három díszsortűz dördült, Nagyesztergár harangjai – végső búcsúzásul – érte szóltak.

Arthur Schopenhauer mondja: „...aki hazájáért hal meg, szabadul attól a téveszmétől, ami a léte saját személyére korlátozza, saját lényét honfitársaira terjeszti, akikben tovább él, azok jövőndő nemzedékére – míg a halált olyan szempillantásnak tekinti, ami a látást nem szakítja meg.”

Egy katonaelet teljesült be, amelynek legfőbb törvénye a keménység és kötelességteljesítés volt. Nálunk, ha a század újra támad, a mi fiatal „öregünk” hangja az, ami fejhallgatónkban mintha a másvilágról jönne, felhangzik: „Adler an alle – Breitkeil – marsch!” (Sas mindenkinek, széles ékben indulj!) Ha valaki elesett, akkor egy másik a helyére ugrott.

A zámolyi orosz parancsnok (Székesfehérvártól északra) már több napja várja a német támadást, amely nem sokkal a helység előtt elakadt. Több mint 20 T-34-et és T-43-at⁴¹ vesztett, és ha a beígért „Vörös Csillag” gárda harcokcsihadtest⁴² hamar be nem érkezik, Zámoly már rég nem lesz orosz kézen. Nem sok hiányzott hozzá, hogy a hadosztály-komisszár rövid úton elintézzé, amikor az átkozott „Tigerek” és „Pantherek” egyik páncélosát a másik után lötték ki. Ellenfele egyre-másra nyer, majdnem úgy néz ki, mintha a német Guderian páncélos tábornok a keze lenne a dologban.

Végre január 9-én – Budapestről jövet⁴³ – megérkezik a „Vörös Csillag”. Úgy 60 T-34, T-43, KV-85, Sherman és Renault⁴⁴ készül fel a helységben és attól délre – jöhetnek a nációk!

És ők jönnek is, de nem úgy, mint ahogy az oroszok elképzelték. Január 11-én reggel úgy látszik, mintha a pokol szabadult volna el. Legalább 40 Nebelwerfer⁴⁵ torka nyílik meg, és köpi vészhozó terhét az orosz állásokra. Egy tüzérezred is megteszi a magáét. Ivánék elfelejtik az orgiákat, amelyekkel itt ünnepeltek...

Lihegve jön egy jelentő Zámoly déli részéről, mert az összes vezetékét szétlőtték: kb. 60 Tiger és Panther elérte Zámoly déli részét, a 80 ellenséges páncélos több mint fele már lángol, az ellenséges gyalogság visszavonul. A németeket már nem lehet feltartóztatni!

A keleti rész már félig német kézen van, amikor mindezek tetejébe hat utálatos kis rohamlöveg – a Hetzerek – is támadásba lendül. Mindenki kerekelt old, itt már a tomboló Komisszár úr sem tud csodát tenni. A bevetett csatarepülőgépek kötelékei sem tudják bombáikkal feltartóztatni az előre lendülő támadást. A hat vadászpáncélos szüntelenül lövi az ellenséges gyalogságot, akik a nyílt terepen futva, százával próbálják elérni a védelmet nyújtó erdő szélét.

Azután beáll a sötétség. Rösemeyer törzsörömester hangokat hall: de hiszen ez páncélosok zaja. A falu szélétől 300–400 méterre két szénakazal hirtelen megnyílik, úgy látszik, egy sötét árnyék akar elválni: ellenséges páncélosok, amelyek a sötétben akarnak eltűnni.

„11 óra – páncélgránát – 400 – két ellenséges páncélos a szénakazlak között. Tűz!” Azonnal ég mind a kettő.

⁴¹ Ezek a 7. gépesített-hadtest páncélosai voltak. A németek T-43-nak nevezték a T-34 parancsnoki kupolával ellátott változatait, közöttük sokszor a T-34/85-öt is.

⁴² A szovjet 1. gárda-gépesített-hadtestről van szó, amelynek katonái viselték a vörös csillagos gárdajelvényt.

⁴³ Az 1. gárda-gépesített-hadtest nem Budapestről érkezett, hanem Etyek-Zsámbék körzetéből csoportosították át.

⁴⁴ Az 1. gárda-gépesített-hadtest állományába kizárólag M4A2 (Sherman) harcokcsik, illetve SzU-100 önjáró lövegek tartoztak. Ugyanakkor 1945. január 11-én Zámolytól északkeletre bevetették az 5. gárda-lovas-hadtest 54., 60. és 71. harcokcsiezredét, valamint 1896. önjáró tüzérezredét. Ezek állományában a T-34 mellett több angolzász harcokcsitípus is volt, de szovjet KV-85 vagy francia eredetű Renault egy sem.

⁴⁵ Német gyártmányú rakéta-sorozatvető elnevezése.

Harcok a Felvidéken, 1945. február 15–28.

A német délkeleti arcvonal dögletes kelevényét, a garami hídfőt fel kell törni és felszámolni. Több SS-hadosztály, köztük a „Hitler-Jugend”, a „Totenkopf”, a „Wiking”, az „Adolf Hitler”, és a Reichsgrenadier Hoch- und Deutschmeister⁴⁶ február 15-éig felkészül a támadásra, és február 16-ára virradó éjjel elfoglalják meginduló állásaikat.

Napokig tartó pontos terepfelderítés után, – amit a századparancsnok és a szakaszparancsnokok végeztek – a század parancsot kapott, hogy február 16-ára virradó éjjel Kürtön álljon készenlétben, hogy 16-án reggel 4:30-kor hat Királytigrissel együttműködve Kürtnél elfoglalja a 211-es magaslatot, az ott lévő orosz erőket és készenléti állásokat verje szét, majd nyomuljon előre Ivánhalmapusztára.

Hajnali 3:00 óra körül a század 12 vadászpáncélossal, Kurz hadnagy parancsnoksága alatt szorosan a főharcvonal mögé húzódott. A tüzérség húsz percig tartó tűzcsapása 4:10-kor megkezdődött. Most eljött az óra, hogy az ellenséget régi vadász-szellemben meglepjük, az ellenséges főharcvonalat áttörjük, és az ellenséget megsemmisítsük. A századnak néhány perc alatt saját veszteség nélkül sikerült áttörni az oroszok erősen kiépített állásait, és tovább nyomulni. Sajnos a gyalogság nagy veszteségeket szenvedett, és nem tudta tartani a támadás lendületét. Ezért a 211-es magaslat elfoglalása után egy időre parancs szerint meg kellett állnunk.

Február 17-én 7:00 óra felé Kurz hadnagy – saját elhatározásából – gyalogsági támogatás nélkül támadást indított Ivánhalma-pusztá ellen. Perceken belül hét páncéltörő ágyú semmisült meg, és súlyos véres veszteséget okoztunk az ellenségnek. Egy, a szárnyunkon jól beásott szovjet páncéltörő ágyú Schön törzsőrmester vadászát kilötte, és kioltotta Herbert Wolfer őrvezető fiatal életét, akit az azonnal lángba boruló vadászpáncélosból nem lehetett kimenteni. Schön törzsőrmester, Jakobs tizedes és Knobl őrvezető megsebesült. Kurz hadnagy vadászával azonnal odahajtott, átvette a sebesülteket, és gondoskodott orvosi ellátásukról. Göbel szakaszvezető a bennünket a szárnyon egyre inkább fenyegető páncéltörő ágyút azonnal felfedezte, és az első lövésével elintézte. Ivánhalma-pusztá 7:45 körül szilárdan a kezünkben van. Tovább törve előre a mögötte fekvő magaslatokig, a század már nem került harcrintkezésbe az ellenséggel. Az orosz, nagy mennyiségű fegyvert és löszert hátrahagyva, hanyatt-homlok menekült.

Február 18-án a század állást vált Kisújfalu felé. Franz hadnagy, Göbel és Hollender szakaszvezetők és Rössemeyer törzsőrmester ott további kilenc páncéltörő ágyút, egy nehézgéppuskát, több géppuskafélszket és löszrel megrakott tehergépkocsit semmisített meg.

Fels alezredes, a „Reichsgrenadier Hoch- und Deutschmeister” hadosztály egyik ezredparancsnoka⁴⁷ és Kurz hadnagy a terep értékelése után elhatározta, hogy 11:00-kor Kőbölkutat – amit az oroszok erős gyalogsággal védenek – megtámadjuk és elfoglaljuk. Kurz hadnagy vezetésével három vadász, Franz hadnagy, Hollender szakaszvezető és Rössemeyer törzsőrmester 11:10-kor indította meg a támadást. Erős páncéltörő, aknavető- és gyalogsági tűz zúdult a századra és a támadó gyalogzászlóaljra. Az ellenfél szívósan és elkeseredetten védekezett. Kurz hadnagy kocsijában maga az ezredparancsnok, Fels alezredes is ott utazott, és gyalogságát előre rántotta. Franz hadnagy egy német eredetű 8,8 cm-es légvédelmi ágyút néhány lövéssel szétlő, Rössemeyer törzsőrmester további két páncéltörő ágyút semmisít meg. Hollender szakaszvezető kocsijával aknára hajt. Óriási lélekjelenléttel kiugrott kocsijából, és hason fekve, erős gyalogsági tűzben, további 10 aknát távolított el, amiket jól álcázva telepítettek az útra.

Hirtelen – kb. 300 méterre – a sarkon egy T-34 tűnt fel. Kurz hadnagy elsőként fedezte fel a páncélost, Hollender figyelmeztette a fenyegető veszélyre, mire ő a vadászához ugrott. Másodpercek alatt célba vette a harcokcsit, és mielőtt a T-34 tüzelni tudott volna, már égett is az első lövésre. További három lövés éri a homlokpáncélját és a tornyát és ezek befejezték a munkát.

⁴⁶ A garami hídfő ellen bevetett I. SS-páncéloshadtest alárendeltségében csak az 1. „Leibstandarte SS Adolf Hitler” és a 12. „Hitlerjugend” SS-páncélosadosztály volt. A „Totenkopf” az előbbi, a „Wiking” az utóbbi fedőneve volt a szovjet felderítés félrevezetése céljából, utalva a Magyarországon már 1945. január 1-je óta harcoló két másik SS-páncélosadosztályra. A 44. „Hoch- und Deutschmeister” birodalmi gránátoshadosztály nem volt SS-alakulat.

⁴⁷ Karl Fels alezredes a hadosztály 131. gránátosezredének parancsnoka volt.

Különösen Hollender szakaszvezető higgadsága tette lehetővé a gyalogságnak, hogy betörjön a helységbe. Von Rost tábornok hadosztályparancsnok⁴⁸ nem sokkal ezután megjelenik, és dicséző elismerésben részesíti. Pár nap múlva az 1. osztályú vaskereszttel tüntetik ki.

Február 19-én a század a 46. páncélvadászosztály 1. századával⁴⁹ közösen Búcs irányában tör előre anélkül, hogy az ellenséggel harcérintkezésbe kerülne. Az ellenség az éjjel – csaknem összes nehézfegyvere hátrahagyásával – feladta állásait.

Február 20–24. között a század Für és Kisújfalú területén állomásozott, hogy nyugodtan kijavíthassák a vadászpáncélosokban esett hibákat.

Február 25-én reggel 6:30-kor a század a „Hoch und Deutschmeister” birodalmi gránátoshadosztály 46. páncélvadászosztályának 1. és 2. századával együtt Kéménd felé tört előre, és ott hét páncéltörő ágyút, valamint több aknavető- és géppuskaállást semmisített meg.

Február 26-án a század harci lépcsőjét Füre helyezték át, ahová időközben az ellátó részleg és a műhely is beérkezett.

Február 27-én Kurz hadnagy a következő parancsot kapja: „A század berakodik, és sürgős szállítmánnyal Szlovákiába települ!”

Február 28-án a század Perbetén be is rakodott.

Harcok szlovák területen, 1945. március 3–21.

Március 1-jén a vonat új célja felé robotott, majd március 3-án reggel 4:00-kor megérkezett Liptótólgyesre (Dubravába). Szűk fél órán belül az egész század kirakodott. Hudy főtörzsőrmester négy vadással azonnal menetet hajtott végre Selmecebánya (Schemnitz) felé. Kurz hadnagy személygépkocsival előrement a LXXII. hadtesthez, hogy megkapja a bevetési parancsokat. A vadászoknak eljegesedett, meredek utakon, téli lánctalpak nélkül kellett a magaslatokra felkapaszkodniuk. Hudy főtörzsőrmester szakaszával Selmecebányán áll készenlétben.

Március 4-én Hudy főtörzsőrmester szakasza, Kurz hadnagy vezetésével támadást hajtott végre Illés (Ilija) felé. Kísérő gyalogságként egy 30 főnyi egészségügyi századot adtak melléjük. A vadászoknak sikerült benyomulniuk a helységbe, de a gyalogság messze mögöttük megrekedt. Ezért gyalogság nélkül végül nem sikerült elfoglalni a helységet. Ennek ellenére a négy vadászunk késő estig tartja a községet. Geist szakaszvezető vadászának sebességváltóműve a nehéz terepen meghibásodott. Mivel vontató eszközünk nem volt,⁵⁰ és két másik vadászpáncélossal sem sikerül elvontatni, március 5-én – miután az összes fegyvert, löszert és rádiókészüléket kimentettük – Hudy főtörzsőrmester néhány páncélgránáttal felrobbantotta.

Délután 14 óra tájban az Iván nagy erővel támadott. Hudy főtörzsőrmester szakaszát bekerítették, a gyalogságot szétugrasztották. Hudy, az öreg róka mégis tudott magán segíteni, és kivágta magát.

Franz hadnagy szakasza 16 óra felé a Selmecebányát Szentantallal (Svätý Antonnal) összekötő úton támadt. Az élen haladó kocsiját közvetlen közletről páncéltörő puskával kilőtték. Egy, a kocsiban belsejében robbanó páncélgránát Ernst Göpper őrzetöt oly súlyosan megsebesítette, hogy a kötőhely felé szállítás közben meghalt. Mayr szakaszvezető és Seyfried tizedes arcán és mindkét kezén súlyos égési sebet szenved, Franz hadnagy a fején sebesült meg könnyebben. A támadás mégsem torpant meg, az oroszokat súlyos vérveszteségek árán visszavetettük.

Este elszakadási művelet, Selmecebányát kiürítjük.

A Selmecebányáról Vihnye (Vyhne) felé vezető, nagyon meredek út teljesen eljegesedett. Egyik vadászunk meghibásodott kormányszerkezettel gödörbe csúszott, a vontató páncélos csuklóstengely-törés miatt ugyancsak elakadt. Egy 18 tonnás vontatónk – korai robbantás miatt – a levegőbe repült, ezért a másik két járművünket szintén fel kellett robbantani.

Hudy főtörzsőrmester szakasza március 6-án menetet hajtott végre Hölak (Trenčianska Teplá) felé, míg Franz hadnagy szakasza a Vihnye körüli magaslatokon maradt.

⁴⁸ Hans-Günther von Rost altábornagy, a 44. „Hoch- und Deutschmeister” birodalmi gránátoshadosztály parancsnoka. 1945. március 22-én Jenő és Küngös között hősi halált halt.

⁴⁹ A 46. páncélvadászosztály a 44. „Hoch- und Deutschmeister” birodalmi gránátoshadosztály része volt.

⁵⁰ Az alakulat számára még 1944. december 18-án kiutaltak egy Bergepanzer 38(t) vontató páncélost, de arra nincs adat, hogy ez mikor érkezett meg a századhoz.

A század most a 101. vadászhadosztály 101. páncélvadászosztályának rendelik alá. Hudy fő-törzsőrmesternek, Göbel és Dehmer⁵¹ szakaszvezetőknek Hölaknál sikerült egy páncélos támadást szétverni, miközben két Sherman⁵² és egy T-34 harckocsit a rajtuk ülő gyalogsággal együtt megsemmisítettek.

Este Göbel szakaszvezető sebességváltómű-hiba miatt mozgásképtelen vadászát egy „Joszif Sztálin”⁵³ kilövi. A legénységnek sikerült idejében kimenekülni, így élőerő-vesztéséget nem szenvednek. E vadászpáncélos vezetőjét, Vogelrath őrzetetőt szeretett páncélosának elvesztése úgy megrázta, hogy sírva fakadt, és Kurz hadnagy csak azzal az ígérettel tudta megnyugtatni, hogy egy másik vadász vezetőjeként ismét bevetik.

Március 7-én a harclépcsőt (*Kampfstaffel*) Opatovcén hadtesttartalékba helyezik. A nyugalom azonban nem tartott sokáig. Március 9-én a századot Ladomermindszentre (Ladomerbe) vezénylik, hogy ott legyen hadtesttartalék. Alig néhány órával odaérkezésünk után, az orosz áttört, de a századnak sikerült a helységet – magára hagyva – erős ellenséges gyalogsággal szemben is tartani. Zerfas főtörzsőrmester egyedül 50 megszámlált halottat okoz a támadóknak. A helység mögött ível át az egyetlen megmaradt híd a Garam fölött. A 271. népi-gránátoshadosztály részeit vezénylik hozzánk erősítésként. Naponta úgy tíz ellenséges gyalogsági támadást vertünk vissza, magas vérvesztéséget okozva a támadóknak.

Március 11-én a századnak állásváltoztatást kell végrehajtania Garamszentkereszt (Heiligenkreuz an der Gran) felé, mivel a Garam-híd az ellenség tüzérségi tüzében már erősen megrongálódott, és teherbíró képessége vadászaink számára kétséges. Ott a század kedvező állásokból repeszgránátokkal hatásosan támogatja a súlyos harcban álló gyalogságunkat. Naponta mintegy 120–180 repeszgránátot lövünk el.

Március 19-én Zerfas főtörzsőrmester vadászpáncélosán lövegső-robbanás történik, aminek következtében az egész személyzet súlyosan megsebesült, kivéve a harcjárművezetőt, aki éppen a kocsin kívül volt.

Délután Ludolph százados, a 721. önálló páncélvadászosztály parancsnoka érkezik segédtisztejjel a század harcálláspontjára azzal a hírrel, hogy a század március 19-től 3. századként beolvad a 721. önálló páncélvadászosztályba.⁵⁴

Március 21-én a század Garamszentkeresztről Nyitrabánya (Handlova) felé menetelt, hogy ott ismét berakodjon, és Magyarországra menjen. Március 25-én a század Verebélyen kirakodik.

Folyamatos visszavonulás halogató harcokkal, 1945. március 25–1945. április 29.

Az „1335”-ös számára új korszak kezdődik! A Selmecbánya–Garamszentkereszt alkalmazási körzetből a század március 25-én beérkezik Verebélyre. A büszke századot bekebelezi a 721. önálló páncélvadászosztály. Sorsa immár összefonódik az idősebb önálló páncélvadászosztályéval. Az osztály büszke e gyarapodásra, hiszen az első „1335”-ös páncélosok beérkezésével immár „nehéz” önálló páncélvadászosztálynak nevezik.

Heun hadnagy⁵⁵ szavai: „Mielőtt a századot a 721-es kötelék beolvasztja, semleges megfigyelőként szeretnék pár szót szólni. Én, aki az 1. páncélosadosztályból jövök, már korábban ismertem a büszke 1335-ös „Hetzer” századot. Ez ugyanis – noha csak egy kis század volt – fogalomná lett.

⁵¹ Nikolaus Dehmer szakaszvezető 1944. december második felében segédkezett a magyar rohamtüzérek Jagdpanzer 38(t) vadászpáncélosokra való átképzésében Esztergom-táborban. Erőfeszítéseit magyar részről katonai kitüntetéssel is elismerték.

⁵² Az amerikai gyártmányú M4A2 harckocsik brit eredetű elnevezése. A szovjet alakulatot eddig sajnos nem sikerült azonosítani.

⁵³ Itt ISz-2 nehézharckocsiról vagy ISzU-122 nehéz önjáró lövegről lehet szó. A szovjet alakulatot eddig sajnos nem sikerült azonosítani.

⁵⁴ A 721. önálló páncélvadászosztályt 1944 januárjában a német 1. páncéloshadserg-parancsnokság állította fel a szovjet hadműveleti területen. Törzsét a 173. páncélvadászosztály törzséből, két századát pedig a 125/2. és a 198/2. páncélvadász-századból szervezték meg. Az 1. századát 1944 végén egy másik páncélvadász-századdal cserélték le.

⁵⁵ Heun hadnagy valószínűleg a 721. önálló páncélvadászosztály parancsnokának segédtiszteje volt.

A parancsnok úr büszke volt, amikor a hadseregénél közölték vele, hogy az 1335-ös „Hetzer” század az ő osztályához csatlakozik, mint ahogy továbbra is büszke lehet erre a századra.”

A Hetzerek először az új egység kötelékében!

Az orosz a Garamnál nagy támadást kezd, és hatalmas ember- és anyagbevetéssel Nyitra irányában tör előre. Három vadász Franz hadnagy vezetésével Verebély előtt van bevetésen. A súlyos harcokban Franz hadnagy fején és karján megsebesül, és kórházba kell mennie. A három vadásznak motorhiba miatt vissza kell vonulnia.

A következő napon Hudy főtörzsőrmester egy vadással, amelyhez később még egy csatlakozik, Nyitra térségébe vonul. Minden éjjel, bármiféle gyalogsági fedezet nélkül, kell visszavonulnia, mignem Nyitra is az ellenség kezére kerül. Az út visszafelé Galgóc és Nagyszombat irányában vezet. Útközben az osztály parancsot kap, hogy a Kis-Kárpátok keleti szélén, egy hágón át vezető úton foglaljon állást, és tartson ki mindaddig, amíg minden gyalogsági alakulat átkel a Kis-Kárpátokon. Minden nélkülözhető ellátó oszlopot a visszaküldünk a [Kis-]Kárpátokon túlra, és a harcoló részek Nagyszombaton és Medvén keresztül Gidrafára (Budmericére) indulnak, Modor (Modra) közelében. Egy éjszaka marad az alvása.

Pompás tavaszi reggelre szenderegünk – hűsvét vasárnap van. Már kora reggel napfényben ragyog az ébredő természet. Egy lövés sem dörög, azt lehetne hinni, amint a nyiladozó természetben áthaladunk, hogy béke van. Pacsirták énekelnek – 1945 hűsvétján!

Az osztály 10 óra körül eléri Ottóvölgyet (Ompitált). Itt az összes gépvontatású páncéltörő ágyú állást foglal, és a már meglévő állásokat gyalogságként harcoló páncélvadászok szállják meg. Két Panzer IV⁵⁶ is csatlakozik, és most már jöhet, aminek jönnie kell!

Századunk 13 óra körül parancsot kap a felderítésre Modor felé. Három vadászpáncélos és egy vontató páncélos, Kurz hadnagy vezetésével Csesztén (Schattmannsdorfon) és Cserfalun (Dubován) keresztül Modorkirályfalvái (Königsdorfig) megy. Onnan megfigyelhetjük, ahogy Iván barátunk bevonul Modorba. Repeszgránátokkal és a vontató páncélosra szerelt 2 cm-es légvédelmi löveggel hatásosan lövik őket. Ezzel aztán sok Ivánnak elrontjuk a hűsvéti hangulatát. A század másnap reggelig Modorkirályfalván maradt, hogy biztosítsa Modor felől.

Reggel visszahívnak minket Ottóvölgyre. Egy újabb feladat vár ránk: öt lövészpáncélos tört át hozzánk Felsődiós (Obenusdorf) felől és jelentették, hogy négy orosz harcokcsi kószál Felsődióson. Hudy főtörzsőrmester három vadászával és a vontató páncélossal, valamint az öt lövészpáncélossal parancsot kap, hogy Felsődiósiat támadja meg és foglalja el. Ismét a tavaszi nap sütött le ránk, és megszerpítette hűsvét vasárnapját. Körülöttünk pompás nyugalom. Kitört a béke, vagy csak úgy látszik? Nos, nemsokára megtudtuk, mi az igazság.

A páncélosok motorzaja megtörte az égi nyugalmat és menetben vagyunk Felsődiós felé. A kíséző gyalogság Heun hadnagy parancsnoksága alatt felült a járművekre és Alsódiós felé gördültünk. Az Iván néhány „panyje-szánkóját”⁵⁷ megsemmisítjük, a többi elmenekül. Rövid szünet után tovább haladunk Felsődiós felé. A távolban, a magaslatokon át a kelet felől Felsődiósra vezető úton orosz tehergépkocsik és panyje-oszlopok mozognak kisebb csoportokban. Félúton olyan örült páncéltörő és harcokcsiágyú-tüzet kapunk, hogy a tovább haladás lehetetlen. Hollender szakaszvezető vadásza páncéltörőágyú-találatot kap, a személyzetnek el kell hagynia. Vogelrath őrzető, a vezető megsebesül, a személyzet többi része átverekszik magát. Scholz őrzetőt, a töltőkezelőt egy orosz foglyul ejti, Hollender szakaszvezető azonban az utolsó pillanatban úgy szabadítja ki, hogy az orosz egy kővel leüti. Hollender vadászával együtt két lövészpáncélos is odavész. A harcscsoport maradéka Alsódiósiig vonul vissza. Az átjutás ebben az irányban megghiúsult. Maradt az út Ottóvölgytől a szoroson keresztül Széleskút (Solosnica) felé. Az osztálytól parancs érkezett, hogy az említett úton vonuljunk vissza. Alighogy minden jármű útnak indult, jött a parancs a hadtesttől: „Ottóvölgy helységet minden körülmények között tartani kell, míg a leváltásunkra a gyalogos erők be nem érkeznek”. Az összes löveg azonnal ismét állásba ment, a gyalogság pedig a helység kijáratánál, valamint a falu jobb- és baloldalán, lévő magaslatokon biztosító állást foglalt. A vereztek

⁵⁶ Német gyártmányú közepes harcokcsik, valószínűleg a „Feldherrnhalle” páncéloshadtest valamelyik páncélosezredének állományából.

⁵⁷ Kistermetű, szívós lovakkal vontatott szánkók utánpótlás szállítására.

patakzott rólunk, mert a tavaszi nap így akart segíteni rajtunk, hiszen húsvét vasárnap volt! A reggeli zürzavart elfelejtettük, ismét nyugalom, vagy ahogy a pesszimisták vélték: vihar előtti csend...

Balra, jobbra, elől, mindenfelől az Iván nagy erővel nyomult előre. Bosszantó volt, hogy nem zavarhattuk meg, mert tüzérségünk és aknavetőnk nem volt. Iván lassanként szemtelen lett. Már aknavetőkkkel és néha páncéltörő ágyúkkal lött. Ennek ellenére az éjszaka egész nyugodtan telt el.

Ez alkalommal valóban vihar előtti volt a csend. Már kora reggel elkezdődött a tüzérségi, páncéltörő és aknavető tűz. Időnként be kellett húzni a fejünket. A tüzelés egyre erősödött, de az Iván nem jött. A robbanó lövedékek jobbról és balról egyaránt szedték áldozataikat. Az oroszoknak sikerült feljutnia a magaslatra, és megpróbált elvágni bennünket. Ki kellett ürítenünk a helységet, miközben néhány gépvontatású páncéltörő ágyú odaveszett. A gyalogság visszavonult, és a szorosan keresztül vezető utat a mi Hetzereink biztosították, amelyek jól fekvő tüzet zúdítottak a hegyekre és az Ivánt alaposan helyben hagyták.

Most macska-egér harc kezdődött, ami három napon keresztül tartott. Az úton jobbra és a balra a gyalogságunk, az úton a mi Hetzereink. Így ment ez magaslatról magaslatra, mert az Iván ismételten megkerülte azokat a pontokat, amiket mi megszálltunk. Kitért minden összecsapás elől, és megkerülte az általunk megszállt magaslatokat.

Meglelni és elkapni nem lehetett. Három napig tartott tehát ez a súlyos harc, részben ellátmány és víz nélkül. Az osztlály egy részét az utolsó estén bekerítették, de azok – igaz, nagy veszteségek árán – át tudtak törni az osztlály többi részéhez.

Miután az osztlály többé-kevésbé gyülekeztették, Hudy főörzsőrmester vadásaival Sasvár (Schossberg) felé került bevetésre és nem sokkal Holics (Holitsch) előtt rátalált az osztlályparancsnoki harcálláspontjára. A javítóosztály és néhány tehergépkocsi vontatásban. Ezután egy éjszakára Gödingbe (Hodoninbe) szállásoltunk be. Itt akarták az osztlályt gyülekeztetni. Nekünk a Hetzereket kellett karbantartani, mivel a Kis-Kárpátokban kanyarogni sem a gépnek, sem az embernek nem volt öröm.

Így a harclépcső visszatért az I. málhaoszlophoz, amely éppen Oberwisternitzben (Horní Věstonicében)⁵⁸ állomásozott. Ezután olyan napok következtek, amelyeket senki sem fog elfelejteni. A földi mennyország, így tudnám az oberwisternitzi időt jellemezni. Bor, nő és nóta volt a nap jelszava.

Oh! Nagy volt a hangulat a bajtársi estén, és a Lambath éjszakai lokálban (nyitva 0:00 – 24:00). Na, hol lehet ilyesmi, természetesen csak a 3. századnál, és ez, közel s távol hamar körbejár. Vidámság – hangulat és humor – ujjongás – zürzavar – vidámság! Erről beszélt minden gyermek Wisternitzben.

Nem csoda, ha az ilyen megöszült harcosok ismét Németországba jönnek, és végre ismét német lányokat ölelhetnek. Akkor a jelszó, csak az lehet: „be a közepébe!”

Este 8:00-tól reggel 7:00-ig, aztán reggel 7:00-tól este 8:00-ig semmi mást nem ismerünk.

Sajnos egyszer mindennek vége lesz, így az oberwisternitzi komédiának is. Az egyik reggel ismét indulás. Az orosz Gros Bilovikig (Velikije Bilovice) áttört. Heun hadnagy kapta a feladatot, hogy három Hetzerrel, egy vontató páncélossal és kísérő gyalogsággal a Trkmansky-majorig nyomuljon. Ott vártunk egészen 15 óráig. Ezután kaptuk Pape tábornoktól⁵⁹ a parancsot, hogy szálljuk meg a 232-es magaslatot és tartsuk. Sajnos csak a 219-es magaslatig jutottunk el, amely a Trkmansky-majortól északkeletre fekszik. Ott már az Iván jött felénk. Hollender szakaszvezető repeszgránátokkal jó eredményt ért el, de az erős páncéltörőágyú-tűz rákényszerített bennünket a 219-es magassági pont kiürítésére. Eközben sajnos Max Gehring tizedes életét veszítette.

Az éjszaka folyamán Gross Paulowitzig (Velké Pavlovicéig) vonultunk vissza.

A századot április 15-én⁶⁰ Gross Paulowitz-től keletre gyalogharcban vetik be. Hudy és Hollender a vadásaival a vasúti pályán foglalnak állást. Az ellenség 13:30-kor harckocsik, repülőgépek, valamint erős tüzérségi és aknavető tűz támogatásával támadja GrossPaulowitzot kelet felől. A he-

⁵⁸ Ez a település már a mai Csehország területén található.

⁵⁹ Günther Pape vezérőrnagy ekkor a „Feldherrnhalle 1” páncélosadosztály parancsnoka volt.

⁶⁰ Ezen a napon a német I. páncéloshadserg alárendeltségében harcoló 721. önálló páncélvadásosztálynak már csak öt Jagdpanzer 38(t) vadászpáncélosa és hat 7,5 cm-es gépvontatású páncéltörő ágyúja volt, viszont mindegyik bevethető állapotban.

ves ellenállás dacára az orosz behatol a helységbe, ahol súlyos utcai harcokra kerül sor. Az ellenség nagy véres veszteségeket szenved. A század új állást foglal a 226-os magassági ponton, és biztosít kelet, illetve délkelet felé. Őt T-34 18:20-kor hirtelen áttöri az ellenállás vonalát, és az országút mentén betör Gross Steurowitzébe (Starovicébe). Heun hadnagy, Ripke törzsőrmester, Franzisko, Schöbinger és Fricke tizedesek, Weber, Breuning, Obst, Pichlbauer, Strack, Scholz és Ebenhőh őrzetők megsebesülnek.

Április 16-án a század az osztályon belül új állást foglal el a 194-es magassági ponttól délre, a Kl. Niemtschitz (Němčický) felé vezető úton és délnek biztosít.

Kora reggel az ellenség erős gyalogsággal és harckocsikkal, valamint légi támogatással tüzérségi előkészítés után megkerülve támadja Auspitzet (Hustopečét). Az ezrednyi erővel végrehajtott támadásokat ismételten visszaverjük. Az ellenség rendkívül súlyos véres veszteségeket szenved. Hollender vadásza aknavető találatra következtében kiesik. A robbanás letépi a jobb oldali hajtókereket és ledobja a lánctalpat. Hudy vadászpáncélosa löveg- és sebességváltómű-sérülés miatt ugyancsak kiesik.

Hollender vadászának nehézkes kimentéséhez ködgránátokat kell dobunk. A mentés sikerül, de Göbel törzsőrmester, Hollender és Dehmer szakaszvezetők és Dippel őrzetők eközben megsebesül. Általános visszavonulásunk közepette, az orosz nagy erőkkal nyomul utánunk. Az osztály Bramewitzben gyülekezik. A század parancs szerint Skalitzba menetel, hogy ott hozzuk rendbe a vadászpáncélosokat.

Április 20-án a század új bevetésre kap parancsot Zinsendorf felé, Brünntől (Brno) északra. 20 órák érkezünk be.

Április 21-én hajnali 3:00-kor Hudy főtörzsőrmester szakasza Opatowitznál (Brünntől délre) készenléti állást foglal. Már 10:00-kor sikerül az ellenségnek a 206-os magassági ponttól keletre betörnie. A Hudy szakaszt Opatowitzból elvezénylik és Mönitztól délre, az erdő szélén foglal reteszállást.

Az orosz 11 óra körül újabb betörést ér el és elfoglalja Martwitzot. A század ellenlökést indít Rosalienfeld felé, de a támadást lefűjják. Vissza, Mönitzhez, készenléti állásban. Erős légi tevékenység!

Április 22-én 2:30-kor a század állásváltoztatást hajt végre Neudorfhoz. A század 5:00-kor ellenlökést indít Rosalienfeld és Martwitz felé. Ez azonban a rendkívül erős páncéltörőágyú-tűz miatt Rosalienfeld bejáratánál elakad. Ripke vadásza árokba csúszik, de azonnal kimentik, és pár perc múlva már ismét részt vesz a támadásban. Hudy vadásza egy 7,62 cm-es páncéltörő ágyút lő szét. Ekkor Ripke törzsőrmester egy orosz mesterlövészről golyót kap a fejébe, és azonnal meghal. Rösemeyer törzsőrmester a helyére ugrik, és átveszi a vadászpáncélos irányítását. A század visszavonul és Neudorf-ban készenléti állást foglal.

Hirtelen jön az újabb parancs: „az orosz Neudorf-tól délkeletre, a 221-es magaslatra dolgozza magát előre, és további 15 harckocsit figyeltek meg Tischov-ban”. A század feladata Neudorfot a 221-es magassági pont irányából biztosítani. Neudorfon és a 221-es magassági ponton heves páncéltörőágyú-tűz fekszik. Rösemeyer vadásza egy 7,62 cm-es páncéltörő ágyút megsemmisít.

17:30-kor hirtelen parancs érkezik, s a század máris új készenléti állásba menetel Hajaa felé.

Április 23-án az orosz egész nap gyengébb gyalogsági támadásokat indít, ezeket visszaverjük. Az ellenség súlyos véres veszteséget szenved. Hudy főtörzsőrmester két géppuskát semmisít meg.

Április 24-én az ellenség – ugyancsak egész nap – gyengébb gyalogsági támadásokat hajt végre, de ezeket is elhárítjuk.

A főharcvonalat 20 órák Brunn város szélére vonják vissza. A század Brunn-től két km-re délkeletre, a Brunn és Bellowitz közötti út mellett foglal állást.

Április 25-én az orosz a legnagyobb ember- és anyagbevetéssel támadja Brunn-t délkelet felől. A támadás a repülőtérenél elakad. Hudy főtörzsőrmester szakasza négy 7,62 cm-es páncéltörő ágyút és tehergépkocsit semmisít meg, a rajtuk lévő gyalogsággal együtt. Az ellenség egész nap tartó támadásait sikeresen visszaverjük.

Az oroszoknak 3 óra felé szakadatlan csatarepülő-, tüzérségi, aknavető- és „sztálinorgona”⁶¹ támogatással sikerül az utolsó magaslatot is elfoglalni a város széle előtt. Itt sikerült csak az előrenyomulásukat megállítani. Bár ismételten súlyos véres veszteségeket szenvednek, de sikerül dél felől a városba nyomulniuk, egészen a központig.

Hudy és Rösemeyer vadászpáncélosai 17:30-kor a sebességváltómű és az előtétajtás meghibásodása következtében kiesnek. Javítás céljából ezeket el kell vontatni. Hoffmann szakaszvezető, Fuchs őrzető és Thräne őrzető megsebesülnek.

Április 26-án 9:30 körül a vadászok javítása befejeződik. A század Königsfeld utcáin foglal készenléti állást. A számunkra döntő fontosságú 324-es magassági pont az ellenség kezébe kerül. A harcsoport a „Feldherrnhalle” utászászlóalj 3. századának katonáival közösen, készenléti állásaiból megindul. Gránát- és „sztálinorgona” zápor zúdul rájuk. Kurz hadnagy és Råde tizedes megsebesül, de a támadás tovább gördül előre. A túlerőben lévő ellenséggel szemben, nagy bátorsággal támadva, meglepetésszerűen elfoglaljuk a 324-es magassági pontot.

Április 27-én kora reggel az orosz – tüzérségi és aknavetőtűz támogatásával – támadásra indul, de mindegyik támadása egy-egy elhárító sikert jelent nekünk. A 324-es magaslat tartja magát. Az ellenség véres veszteségei jelentősek. Hudy törzsőrmester vitéz magatartásával jelentősen támogatja a gyalogság védelmét és egy 7,62 cm-es páncéltörő ágyút megsemmisít.

Április 28-án az ellenség már kora reggeltől, folyamatos tüzrajtaütésekkel áraszt el bennünket. Lindenschmidt törzsőrmester és Thräne őrzető megsebesül. Megérkezik a javításból a harmadik vadászpáncélosunk is. Sturm főhadnagy századánál mozgó páncéltörő ágyúként vetik be. A nap folyamán sikerül az oroszoknak benyomulnia Retschkawitzba az országút felől, de ellenlökésünk az ellenséget meginduló állásaiba veti vissza. Knapp tizedes eközben megsemmisít egy 7,5 cm-es páncéltörő löveget és súlyos veszteségeket okoz az ellenségnek. Támadásunk – amit ez a löveg akadályozott – most már gördülhet tovább, és sikerül is Retschkawitzot ismét elfoglalni. Az orosz a helysére és a 324-es magassági pontra irányított, heves tüzérségi és aknavetőtűzzel válaszol.

22:30-kor Rösemeyer vadásza és a II-es vontató páncélos sebességváltómű-hiba miatt kiesik, és elvontatják őket javításra.

Április 29-én reggel 5 órakor az ellenség minden csöből tüzel. A szomszédos szakaszon sikerül is neki – Medlan felől – az észak felé vezető országút mentén a 331-es magassági pontig előrenyomulnia, de ellenlökésünk visszaveti őket.

Este Hudy vadászával jelentkeznek az ezred harcálláspontján, hogy további parancsot kapjon. Az ezred balszárnyát az éjjel visszavonják, és az új főharcvonal immár a 405-ös és a 328-as magassági pontokon húzódik.

A század 22:00-kor a 731. ezredhez csatlakozik és a 331-es magassági ponton áll készenléten.⁶²

⁶¹ Szovjet rakéta-sorozatvető közkeletű elnevezése. A közhiedelemmel ellentétben nem csak tehergépkocsira szerelt különféle ürméretű indítóállványok léteztek, hanem földre helyezett vetőkeretek is rendszerben álltak.

⁶² A dokumentum itt megszakad. A további lapokat ismeretlen okból kitépték.

1. táblázat: Az oderbergi légitámadáskor elesettek emléktáblája

<i>Név, rendfokozat</i>	<i>Születési és halálzási időpont</i>	<i>Elhalálozás helye</i>
Vogel, Hans-Henning hadnagy	1924. 04. 05. – 1944. 08. 29.	Oderberg
Bernhard, Johann őrzvezető	1924. 11. 22. – 1944. 08. 29.	Oderberg
Wolfsberger, Richard őrzvezető	1924. 10. 30. – 1944. 08. 29.	Oderberg
Wagner, Ernst őrzvezető	1908. 09. 21. – 1944. 08. 29.	Oderberg
Ahner, Anton őrzvezető	1924. 05. 27. – 1944. 08. 29.	Oderberg
Müller, Rudolf közlegény	1925. 12. 16. – 1944. 08. 29.	Oderberg
Kützendörfer, Werner közlegény	1924. 04. 13. – 1944. 08. 29.	Oderberg
Scholle, Hilmer őrzvezető közlegény	1925. 04. 14. – 1944. 08. 29.	Oderberg
Stanislaus, Viktor közlegény	1925. 05. 18. – 1944. 08. 29.	Oderberg
Hoffmann, Kurt közlegény	1924. 06. 03. – 1944. 08. 29.	Oderberg

2. táblázat: A bevetések időszakában elesettek emléktáblája

<i>Név, rendfokozat</i>	<i>Születési és halálzási időpont</i>	<i>Hősi halál helyszíne</i>
Herr, Kurt őrzvezető	1924. 10. 10. – 1944. 09. 21.	Pusztaszentkirály, Magyarország
Reimann, Walter törzsőrmester	1913. 12. 01. – 1944. 09. 23.	Pusztaszentkirály, Magyarország
Höfler, Karl szakaszvezető	1920. 05. 02. – 1944. 10. 21.	Kiskálló, Magyarország
Steck, Gottfried szakaszvezető	1924. 04. 17. – 1944. 10. 21.	Kiskálló, Magyarország
Dittrich, Georg szakaszvezető	1926. 05. 03. – 1944. 10. 21.	Kiskálló, Magyarország
Dannewitz, Werner közlegény	1925. 11. 05. – 1944. 12. 06.	Hegyeshalom, Magyarország ⁶³
Schwinger, Franz őrzvezető	1925. 04. 06. – 1944. 12. 09.	Balatonfőkajár, Magyarország
Specht, Heinrich alhadnagy	1911. 10. 04. – 1944. 12. 24.	Füle, Magyarország
Gräbler, Georg főhadnagy	1920. 06. 11. – 1945. 01. 06.	Söréd, Magyarország
Wolfer, Herbert őrzvezető	1924. 01. 21. – 1945. 02. 17.	Ivánhalma-puszta, Magyarország
Göpper, Ernst őrzvezető	1924. 11. 13. – 1945. 03. 05.	Schemnitz, Szlovákia
Schring, Max tizedes	1918. 06. 09. – 1945. 04. 14.	Gross-Paulowitz, Németország
Ripke, Paul törzsőrmester	1914. 04. 20. – 1945. 04. 22.	Rosalienfeld, Cseh-Morva Protektorátus

A naplóban és e táblázatban sem nem szerepel a hürtgeni katonai temető (Hürtgen Soldatenfriedhof) 45. sorszám alatt nyilvántartott Kurt Badack tizedes (1910. 02. 26. – 1944. 12. 03.), aki Südl Dürennél esett el.⁶³

⁶³ Dannewitz közlegény valószínűleg a Hegyeshalmot aznap ért amerikai légitámadás következtében esett el.

3. táblázat – A Vaskereszttel II. osztályával kitüntetett katonák

<i>Időpont</i>	<i>Név és rendfokozat</i>	<i>Melyik alakulat által?</i>
1944. 10. 21.	Reimann, Walter törzsőrmester	20. páncélosadosztály
1944. 10. 21.	Herr, Kurt őrzvezető	20. páncélosadosztály
1944. 10. 21.	Dippel, Hans őrzvezető	20. páncélosadosztály
1944. 12. 22.	Fehr, Georg tizedes	1. páncélosadosztály
1944. 12. 22.	Flamm, Berthold tizedes	1. páncélosadosztály
1944. 12. 22.	Knapp, Leonhard tizedes	1. páncélosadosztály
1944. 12. 22.	Mandl, Franz tizedes	1. páncélosadosztály
1944. 12. 22.	Strack, Werner őrzvezető	1. páncélosadosztály
1944. 12. 22.	Stadie, Horst őrzvezető	1. páncélosadosztály
1944. 12. 22.	Wendt, Josef őrzvezető	1. páncélosadosztály
1944. 12. 22.	Hirscht, Günther őrzvezető	1. páncélosadosztály
1945. 01. 15.	Gross, Kurt őrzvezető	4. lovasdandár
1945. 01. 15.	Fuchs, Sebastian őrzvezető	4. lovasdandár
1945. 02. 19.	Göbel, Heinrich szakaszvezető	44. „Hoch- und Deutschmeister” birodalmi gránátoshadosztály
1945. 02. 19.	Vogelrath, Karl-Heinz őrzvezető	
1945. 02. 19.	Scholz, Richard őrzvezető	
1945. 02. 19.	Bezheimer, Erich őrzvezető	